ឯកសារបណ្តុះបណ្តាលអំពីប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រខ្នាតតូចធន់នឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ

គម្រោងបន្សាំនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុសម្រាប់លើកកម្ពស់ការគ្រប់គ្រងធនធានទឹកនិងការប្រកបរបរកសិកម្ម

(NAPA FOLLOW-UP PROJECT)

សម្រាប់ព័ត៌មានបន្ថែម

លោក ហុក គឹមធួន

ប្រធានគម្រោងថ្នាក់ជាតិ

អង្គភាពគាំទ្រគម្រោង ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ (MAFF PSU)

អគារលេខ ២០០ មហាវិថីព្រះនរោត្តម សង្កាត់ទន្លេបាសាក់

ខណ្ឌចំការមន រាជធានីភ្នំពេញ

ទូរស័ព្ទ៖ (+៨៥៥) ១៦ ៤៤៩ ៦៩៣

អ៊ីម៉ែល ៖ kimthourn@gmail.com

លោក អ៊ុង តារារ័ត្នមុន្នី

ទីប្រឹក្សាកសិកម្ម និងគោលនយោបាយកសិកម្ម

UNDP អគារលេខ៥៣ ផ្លូវលេខ៥១ រាជធានីភ្នំពេញ

ទូរស័ព្ទ៖ (+៨៥៥) ១២ ៩២៥ ១០៣

អ៊ីម៉ែល ៖ dararatmoni.ung@undp.org

គេហទំព័រ៖ www.kh.undp.org

បោះពុម្ពផ្សាយឆ្នាំ២០១៥ដោយ MAFF PSU

រក្សាសិទ្ធិគ្រប់យ៉ាងដោយ MAFF

និពន្ធដោយ: **លោក ជូលាន ហ៊ីលតុន អាប្រាម**

រូបថត: **លោក សួស ពិនរក្ស/UNDP Cambodia**

លើកលែងរូបទំព័រ ៣០ ថតដោយ **លោក ជូលាន ហ៊ីលតុន អាប្រាម**

ឯកសារនេះសម្រាប់ការពិគ្រោះយោបល់ មិនមែនជាឯកសារផ្លូវការទេ។
រាល់គំនិត និងព័ត៌មានក្នុងឯកសារនេះគឺជាការចងក្រងរបស់អ្នកនិពន្ធ និងមិនឆ្លុះបញ្ចាំងពី
ទស្សនៈរបស់អ្នកផ្តល់ជំនួយឡើយ។

CANADA-UNDP
Climate Change Adaptation Facility

Empowered lives.
Resilient nations.

មាតិកា

មេរៀនទី ១ ការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ និងអត្ថន័យនៃភាពធន់នឹងអាកាសធាតុ ១

សេចក្តីសង្ខេប ១

គោលបំណង ១

ខ្លឹមសារនៃមេរៀន ១

ប្រធានបទទី ១៖ តើការប្រែប្រួលអាកាសធាតុជាអ្វី? ១

ប្រធានបទទី ២៖ តើការប្រែប្រួលអាកាសធាតុនឹងមានឥទ្ធិពលបែបណាមកលើកម្ពុជា? ២

ប្រធានបទទី ៣៖ តើការប្រែប្រួលអាកាសធាតុនឹងប៉ះពាល់គ្រួសារមួយ ឬតួនាទីយេនឌ័រ នៅជនបទក្នុងប្រទេសកម្ពុជា យ៉ាងដូចម្តេច? ៤

ប្រធានបទទី ៤៖ តើយើងអាចធ្វើអ្វីខ្លះដើម្បីបញ្ឈប់ឥទ្ធិពលនៃការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ? ៥

ប្រធានបទទី ៥៖ តើភាពធន់នឹងអាកាសធាតុគឺជាអ្វី? ៦

មេរៀនទី ២ ធនធានទឹក និងការប្រើប្រាស់ទឹកនៅជនបទនៃប្រទេសកម្ពុជា ៩

សេចក្តីសង្ខេប ៩

គោលបំណង ៩

ខ្លឹមសារនៃមេរៀន ៩

ប្រធានបទទី ១ ៖ ធនធានទឹកនៅកម្ពុជា ៩

ប្រធានបទទី ២៖ ការប្រើប្រាស់ទឹកនៅកម្ពុជា ១១

ប្រធានបទទី ៣៖ តម្រូវការគ្រប់គ្រងទឹកនៅកម្ពុជា ១២

ប្រធានបទទី ៤៖ ថ្លៃទឹក ១៣

ប្រធានបទទី ៥៖ តម្លៃទឹក ១៥

មេរៀនទី ៣ តុល្យភាពទឹក និងផលប៉ះពាល់នៃការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ ១៦

សេចក្តីសង្ខេប ១៦

គោលបំណង ១៦

ខ្លឹមសារនៃមេរៀន ១៦

ប្រធានបទទី ១៖ ការធ្វើឱ្យមានតុល្យភាពតម្រូវការនៃអ្នកប្រើប្រាស់ទឹកខុសៗគ្នា ១៦

ប្រធានបទទី ២៖ ផលប៉ះពាល់បន្ថែមបង្កដោយការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ ១៩

ប្រធានបទទី ៣៖ ការកែលម្អប្រសិទ្ធភាពនៃការប្រើប្រាស់ទឹក ១៩

មេរៀនទី ៤ បច្ចេកទេសគ្រប់គ្រងទឹក ២១

សេចក្តីសង្ខេប ២១

ផ្នែកទី ៤.១ ៖ បច្ចេកទេសលើកកម្ពស់ការបន្សាំនឹងអាកាសធាតុសម្រាប់ការស្រោចស្រពដំណាំស្រូវ ២១

គោលបំណង ២១

ប្រធានបទទី ១៖ ប្រព័ន្ធធារាស្រ្តដែលបន្សាំនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ ២១

ផ្នែកទី ៤.២ ៖ បច្ចេកទេសគ្រប់គ្រងទឹកប្រើប្រាស់ក្នុងគ្រួសារដោយសហគមន៍ ២៥

ខ្លឹមសារនៃមេរៀន ២៥

មេរៀនទី ៥ ការគ្រប់គ្រងធនធានទឹកចម្រុះ ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ ៣១

សេចក្តីសង្ខេប ៣១

គោលបំណង ៣១

ខ្លឹមសារនៃមេរៀន ៣១

ប្រធានបទទី ១៖ ការគ្រប់គ្រងធនធានទឹកចម្រុះ (គ.ធ.ទ.ច.) ៣១

ប្រធានបទទី ២៖ ច្បាប់ និងស្ថាប័ននៅប្រទេសកម្ពុជា ៣៣

ប្រធានបទទី ៣៖ ការបែងចែកសិទ្ធិប្រើប្រាស់ទឹក ៣៤

ប្រធានបទទី ៤៖ ស្ថាប័នគ្រប់គ្រងទឹកបច្ចុប្បន្ននេះ ៣៥

ប្រធានបទទី ៥៖ សំណើលើការគ្រប់គ្រងទឹកចម្រុះនៅថ្នាក់ក្រោមជាតិក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ៣៦

មេរៀនទី ៦ ការកសាងផែនការគ្រប់គ្រងទឹកចម្រុះសម្រាប់សហគមន៍ ៣៧

សេចក្តីសង្ខេប ៣៧

គោលបំណង ៣៧

ខ្លឹមសារនៃមេរៀន ៣៧

ឧបសម្ព័ន្ធ ១

តារាងទិន្នន័យការប្រើប្រាស់ទឹក ៤០

ឧបសម្ព័ន្ធ ២

ការគណនាតម្លៃទឹក ៤១-៤៣

ឯកសារពិគ្រោះយោបល់ ៤៤

អារម្ភកថា

ប្រទេសកម្ពុជា រួមចំណែកបំភាយឧស្ម័នផ្ទះកញ្ចក់តិចតួចប៉ុណ្ណោះទៅក្នុងបរិយាកាសផែនដី ប៉ុន្តែផ្ទុយទៅវិញ ប្រជាពលរដ្ឋកម្ពុជាស្ថិតនៅក្នុងចំណោមអ្នកទទួលរងគ្រោះធ្ងន់ធ្ងរជាងគេពីការប្រែប្រួលអាកាសធាតុទៅវិញ។ ប្រជាពលរដ្ឋប្រមាណ៨០% រស់នៅជនបទ ដែលក្នុងនោះភាគច្រើនមានជីវភាពរស់នៅដោយពឹងផ្អែកលើការប្រកបរបរកសិកម្ម លើធនធានព្រៃឈើ និងជលផល ព្រមទាំងងាយរងគ្រោះពីបាតុភូតអវិជ្ជមាននៃការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ។ ប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រអាចជួយកាត់បន្ថយការពឹងផ្អែករបស់កសិករទៅលើរបបទឹកភ្លៀង និងអាចបង្កលក្ខណៈឱ្យកសិករធ្វើការដាំដុះបាននៅពេលធាតុអាកាសមិនអំណោយផល។ អាស្រ័យហេតុនេះ ការកសាងប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រដែលឆ្លើយតបគ្រប់គ្រាន់ទៅនឹងបញ្ហាប្រឈមនៃការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ ជាពិសេសប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ ដែលមានសក្តានុពលជួយកសិករក្នុងការបន្សាំទៅនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុពិតជាមានភាពចាំបាច់ និងមានសារៈសំខាន់ណាស់។

ផ្អែកលើបរិបទខាងលើនេះ អង្គភាពគាំទ្រគម្រោងនៃក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ ដោយមានថវិកាគាំទ្រពីកម្មវិធីអភិវឌ្ឍន៍សហប្រជាជាតិ (UNDP) មូលនិធិបរិស្ថានពិភពលោក (GEF) និងរដ្ឋាភិបាលកាណាដា បានសហការជាមួយអ្នកជំនាញធារាសាស្ត្រធ្វើការសិក្សា និងរៀបចំចងក្រងមេរៀនស្តីពីប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រដែលមានភាពធន់នឹងអាកាសធាតុ ដើម្បីអនុវត្តសាកល្បងក្នុងគម្រោងបន្សាំនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុសម្រាប់លើកកម្ពស់ការគ្រប់គ្រងទឹក និងការប្រកបរបរកសិកម្ម (NAPA Follow-Up) ដើម្បីចូលរួមចំណែកកាត់បន្ថយភាពងាយរងគ្រោះរបស់កសិករនៅក្នុងតំបន់គោលដៅដែលបណ្តាលមកពីការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ។

ឯកសារបណ្តុះបណ្តាលនេះ លើកឡើងពីការអនុវត្តក្នុងពេលបច្ចុប្បន្ន និងយុទ្ធសាស្ត្រក្នុងការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវភាពធន់ក្នុងវិស័យធារាសាស្ត្រ ព្រមទាំងផ្តល់នូវវិធានការបន្សាំដោយផ្អែកលើសហគមន៍ ដើម្បីកសាងភាពធន់ក្នុងការគ្រប់គ្រងធនធានទឹក។

ឯកសារបណ្តុះបណ្តាលរួមមានមេរៀនចំនួន៦ ដូចខាងក្រោម ៖

មេរៀនទី១ ៖ ការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ និងអត្ថន័យនៃភាពធន់នឹងអាកាសធាតុ

មេរៀនទី២ ៖ ធនធានទឹក និងការប្រើប្រាស់ទឹកនៅជនបទនៃប្រទេសកម្ពុជា

មេរៀនទី៣ ៖ តុល្យភាពទឹក និងផលប៉ះពាល់នៃការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ

មេរៀនទី៤ ៖ បច្ចេកទេសគ្រប់គ្រងទឹក

មេរៀនទី៥ ៖ ការគ្រប់គ្រងធនធានទឹកចម្រុះ ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ

មេរៀនទី៦ ៖ ការកសាងផែនការគ្រប់គ្រងទឹកចម្រុះសម្រាប់សហគមន៍

មេរៀនទាំងនេះ ជាឯកសារជំនួយស្មារតីមួយសម្រាប់អ្នកសម្របសម្រួលគម្រោង អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល និងមន្ត្រីដែលបំពេញភារកិច្ចពាក់ព័ន្ធនឹងធនធានទឹក ជាពិសេសមន្ត្រីនៅថ្នាក់ក្រោមជាតិ ប្រើប្រាស់សម្រាប់សិក្សាស្វែងយល់ និងអាចរៀបចំការបណ្តុះបណ្តាលបន្តដល់អ្នកពាក់ព័ន្ធនៅថ្នាក់មូលដ្ឋាន ដូចជា អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន សហគមន៍កសិករប្រើប្រាស់ទឹក និងក្រុមប្រើប្រាស់ទឹកជាដើម ដើម្បីលើកកម្ពស់ការយល់ដឹងអំពីវិធានការបន្សាំដោយផ្អែកលើសហគមន៍នានា ធានាបាននូវភាពធន់ក្នុងការគ្រប់គ្រងធនធានទឹក និងកាត់បន្ថយហានិភ័យដែលបណ្តាលមកពីការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ។

អ្នកសម្របសម្រួលអាចប្រើប្រាស់ឯកសារនេះទៅតាមស្ថានភាព និងតម្រូវការជាក់ស្តែងក្នុងដំណើរការរៀនសូត្រ។ បទពិសោធន៍ជាក់ស្តែងដែលទទួលបានពីការអនុវត្តគម្រោង NAPA Follow-Up ត្រូវបានបញ្ចូលជាករណីសិក្សា និងឧទាហរណ៍នៅក្នុងឯកសារ។ ហេតុដូច្នេះករណីសិក្សានិងឧទាហរណ៍ទាំងនេះនៅមិនទាន់មានលក្ខណៈទូលំទូលាយ និងឆ្លុះបញ្ចាំងពីបទពិសោធន៍ពីគម្រោងដទៃទៀតក្នុងប្រទេសកម្ពុជានៅឡើយទេ។ អង្គភាពគាំទ្រគម្រោងនឹងបន្តធ្វើការជាមួយគម្រោង និងអ្នកពាក់ព័ន្ធ

ដទៃទៀតដើម្បីដាក់បញ្ចូលករណីសិក្សា និងបទពិសោធន៍ល្អៗផ្សេងទៀត សំដៅកែលម្អមេរៀនឱ្យកាន់តែមានលក្ខណៈល្អប្រសើរថែមទៀតសម្រាប់ការរៀនសូត្រ និងអនុវត្តតាម។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ អង្គភាពគាំទ្រគម្រោងសង្ឃឹមថា មេរៀនដែលបោះពុម្ពដំបូងនេះ គឺជាឯកសារដែលមានតម្លៃនិងមានសារៈសំខាន់សម្រាប់ជាជំនួយស្មារតីដល់អ្នកសម្របសម្រួល និងអ្នកពាក់ព័ន្ធទាំងអស់។ ព្រមជាមួយគ្នានេះដែរ អង្គភាពគាំទ្រគម្រោងនឹងបន្តប្រមូលនូវគំនិតយោបល់ល្អៗដើម្បីកែលម្អសម្រាប់ការបោះពុម្ពនាពេលអនាគតបន្តទៀត។

ឆ្លៀតក្នុងឱកាសនេះដែរ ក្នុងនាមអង្គភាពគាំទ្រគម្រោង ខ្ញុំសូមថ្លែងអំណរគុណយ៉ាងជ្រៀលជ្រៅបំផុតជូនចំពោះអ្នកជំនាញការលោកជូលៀន អាប្រាម លោកហុក គឹមធួន ប្រធានគ្រប់គ្រងគម្រោង លោកកែវ សុវត្ថភាព សមាជិកក្រុមប្រឹក្សាភិបាលគម្រោង ដែលជាតំណាងអញ្ជើញមកពីក្រសួងធនធានទឹកនិងឧតុនិយម ក៏ដូចជាតំណាងក្រសួងបរិស្ថាន តំណាងក្រសួងកិច្ចការនារី តំណាងលេខាធិការដ្ឋាន គ.ជ.អ.ប តំណាង NGO FORUM តំណាងបណ្តាញទំនាក់ទំនងស្តីពីការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ និងទីប្រឹក្សា និងមន្ត្រីគម្រោង NAPA Follow-Up ទាំងអស់ដែលបានចូលរួមរៀបចំ និងផ្តល់យោបល់លើឯកសារបណ្តុះបណ្តាលនេះ។

ភ្នំពេញ ថ្ងៃទី១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥

ម៉ម អំណាត់

នាយកគម្រោង និងជារដ្ឋលេខាធិការ

ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ

មេរៀនទី

១ ការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ និងអត្ថន័យនៃភាពធន់នឹងអាកាសធាតុ

សេចក្ដីសង្ខេប

នៅក្នុងផ្នែកនេះ អ្នកចូលរួមនឹងពិនិត្យមើលនូវផលប៉ះពាល់ក្នុងប្រទេសកម្ពុជាដែលកើតចេញពីការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ រួមទាំងពិនិត្យមើលផងដែរនូវភាពមិនច្បាស់លាស់នៃការព្យាករណ៍។ ការប្រែប្រួលអាកាសធាតុមានភាពមិនច្បាស់លាស់ និងប្រែប្រួលក្នុងរយៈពេលវែង ដូច្នេះពុំមានបច្ចេកទេសជាក់លាក់ណាមួយអាចឆ្លើយតបបានពេញលេញឡើយ។ ភាពធន់នឹងអាកាសធាតុ គឺជាសមត្ថភាពរបស់សហគមន៍ កសិដ្ឋាន និងគ្រួសារនានា ក្នុងការបន្សាំនៅពេលមានការប្រែប្រួលអាកាសធាតុកើតឡើង។ ការកសាងសមត្ថភាពនេះ គឺជាដំណើរការមួយដែលមានរយៈពេលវែង ដោយផ្ដោតទៅលើ៣ផ្នែកគឺ សមត្ថភាពស្ថាប័ន (សមត្ថភាពក្នុងការធ្វើសេចក្ដីសម្រេចចិត និងអនុវត្តសេចក្ដីសម្រេចទាំងនោះឱ្យបានសមស្រប) សមត្ថភាពបច្ចេកទេស (ការយល់ដឹង និងសមត្ថភាពក្នុងការប្រើប្រាស់បច្ចេកវិទ្យាសមស្រប) និងធនធានរូបវ័ន្ត (ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធដែលអាចប្រើប្រាស់រយៈពេលវែង និងមាននិរន្តរភាព ព្រមទាំងធនធានផ្សេងៗទៀត ដែលរួមចំណែកបង្កើនភាពធន់ទៅនឹងអាកាសធាតុ)។

គោលបំណង

១. ការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ អាចមានឥទ្ធិពលយ៉ាងខ្លាំងមកលើធាតុអាកាសនៅកម្ពុជា។

២. ប្រជាជនកម្ពុជាភាគច្រើនចិញ្ចឹមជីវិតដោយប្រកបរបរក្នុងវិស័យកសិកម្ម និងពឹងផ្អែកលើអាកាសធាតុ ដូច្នេះការប្រែប្រួលអាកាសធាតុនឹងប៉ះពាល់យ៉ាងខ្លាំងមកលើការរស់នៅរបស់ពួកគេ។

៣. ប្រជាជនកម្ពុជាពុំអាចធ្វើអ្វី ដើម្បីបញ្ឈប់ការប្រែប្រួលអាកាសធាតុបានទេ ប៉ុន្តែពួកគេអាចត្រឹមតែរៀនរស់នៅជាមួយស្ថានភាពនេះតែប៉ុណ្ណោះ។

៤. ផលប៉ះពាល់ចម្បងនៃអាកាសធាតុ នៅប្រទេសកម្ពុជារួមមានការកើនឡើងសីតុណ្ហភាព និងរដូវវស្សាកាន់តែខ្លីជាងមុន។ គ្រោះមហន្តរាយធម្មជាតិដែលរួមមានទឹកជំនន់ និងគ្រោះរាំងស្ងួត អាចកើតឡើងញឹកញាប់ និងមានភាពធ្ងន់ធ្ងរជាងមុន។

៥. គេមិនអាចព្យាករណ៍បានពីទំហំ និងពេលវេលាជាក់លាក់នៃឥទ្ធិពលនៃការប្រែប្រួលអាកាសធាតុបានឡើយ ទោះបីជាគេអាចព្យាករណ៍បាននូវនិន្នាការរួមនៃការប្រែប្រួលអាកាសធាតុក៏ដោយ។ កត្តានេះដោយសារតែឥរិយាបថរបស់មនុស្ស (គោលនយោបាយកាត់បន្ថយការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ) និងប្រព័ន្ធអាកាសធាតុមានភាពមិនច្បាស់លាស់។

៦. ហេតុនេះហើយ យើងមិនគួរផ្ដោតលើគម្រោងណាដែលបញ្ឈប់ឥទ្ធិពលនៃការប្រែប្រួលអាកាសធាតុឡើយ។ ផ្ទុយទៅវិញ យើងគួរតែព្យាយាមកសាងភាពធន់នឹងអាកាសធាតុដែលមានន័យថា៖«កសាងសមត្ថភាពរបស់សហគមន៍ កសិដ្ឋាន និងគ្រួសារនានា ក្នុងការបន្សាំទៅនឹងឥទ្ធិពលនៃការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ»។

៧. ការកសាងភាពធន់នឹងអាកាសធាតុ ត្រូវការពេលវេលាវែង ដោយផ្ដោតលើសមត្ថភាពស្ថាប័ន បច្ចេកទេស និងធនធានរូបវ័ន្ត។

ខ្លឹមសារនៃមេរៀន

ប្រធានបទទី ១៖ តើការប្រែប្រួលអាកាសធាតុជាអ្វី?

ការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ គឺជាការប្រែប្រួលទាំងឡាយក្នុងអាកាសធាតុកន្លងទៅ ដែលបណ្ដាលមកពីការផ្លាស់ប្ដូររបស់ធម្មជាតិ ឬបណ្ដាលមកពីសកម្មភាពរបស់មនុស្ស ហើយការប្រែប្រួលនេះមានរយៈពេលវែង ចាប់ពី ២០-៣០ឆ្នាំឡើងទៅ។

ចាប់តាំងពីមានបដិវត្តន៍ឧស្សាហកម្មជាង ២០០ឆ្នាំមុននេះ សកម្មភាពនានារបស់មនុស្សបានជះឥទ្ធិពលយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរនិងភ្លាមៗមកលើអាកាសធាតុ ពោលគឺកំណើននៃការបញ្ចេញចោលនូវឧស្ម័នផ្ទះកញ្ចក់ទៅក្នុងបរិយាកាស កំពុងបង្កើនសន្ទុះនៃបាតុភូតធម្មជាតិមួយដែលហៅថា ផលផ្ទះកញ្ចក់។